

OPERA PHILOSOPHORUM MEDII AEVI

TOM 8

TEXTUS ET STUDIA

1987

SUBSYSTEMNCJA I OSOBA WEDŁUG ŚW. TOMASZA Z AKWINU

**REDAKTOR TOMU:
MIECZYŚŁAW GOGACZ**

SPIS TREŚCI

MIECZYŚLAW GOGACZ:	PRÓBA HEUREZY SUBSYSTEMENCJI I OSOBY
	(wprowadzenie).....9
STANISŁAW KRAJSKI:	ZAGADNIENIE PRINCYPIUM W „DE ENTE ET ESSENTIA” ŚW.
	TOMASZA Z AKWINU.....17
Wstęp.....	17
1. Określenie i odmiany principiów.....	18
1.1. Principia wewnętrzne.....	19
1.1.1. Materia.....	21
1.1.2. Forma.....	21
1.1.3. Istota.....	22
1.1.4. Forma jako principium doskonałości substancji.....	22
1.2. Principia zewnętrzne.....	23
1.3. Przyczyny jako principia o własnym <i>esse</i>	24
1.4. <i>Essentia</i> , <i>quidditas</i> , <i>natura</i>	27
1.5. <i>Subsystemencja</i>	33
2. Bóg jako principium.....	37
2.1. Bóg ujęty z pozycji substancji złożonych.....	38
2.2. Bóg ujęty z pozycji substancji prostych.....	40
2.3. Bóg ujęty z pozycji formy.....	41
2.4. Bóg ujęty z pozycji różnicy między istotą i istnieniem.....	41
2.5. Bóg ujęty z pozycji przyczyn substancji.....	43
2.6. Bóg ujęty w Jego istocie	45
2.6.1. Bóg jako posiadający istotę.....	45
2.6.2. Bóg będący tylko istnieniem.....	46
2.6.3. Bóg jako byt doskonały.....	48
2.7. Bóg ujęty z pozycji różnic między substancjami.....	50
2.8. Bóg ujęty z pozycji pojęć metafizycznych.....	50
2.9. Teoriopoznawcze ujęcie Boga.....	54
3. Bóg ujęty z pozycji innych principiów.....	55
3.1. Istota substancji.....	56
3.2. <i>Quidditas</i>	57
3.3. Istota <i>subsystuje</i> w swym istnieniu i w naturze rzeczy.....	57
3.4. Bóg jest tylko istnieniem.....	59
3.5. Istnienie Boga jest istnieniem <i>subsystującym</i>	60
3.6. Bóg stwarza istnienie substancji.....	62
Zakończenie.....	64
Bibliografia.....	64

MARIUSZ PROKOPOWICZ: ZAGADNIENIE SUBSYSTEMENCJI W TEKSTACH ŚW. TOMASZA

Z AKWINU.....	67
Wstęp.....	67
1. Ogólne wprowadzenie.....	67
2. Szczegółowa problematyka.....	67
3. Uwagi metodyczne	68
1. Zagadnienie substancji.....	68
1.1. Byt a substancja.....	69
1.2. Substancja a esse	71
1.2.1. Rozumienie substancji.....	71
1.2.2. Porządek egzystencjalny i esencjalny	71
1.2.3. Porządek aktu w substancji.....	72
1.2.4. Istota a istnienie.....	74
1.2.5. Problem przyczyn.....	76
1.2.6. Jedność bytu.....	78
2. Określenie subsystemencji i trudności.....	78
3. Subsystemencja w porządku stwarzania.....	81
3.1. Stworzenie ex nihilo a emanacja.....	81
3.2. Urealnianie a aktualizowanie.....	83
3.3. Rola aktu istnienia w bytach osobowych i nieosobowych.....	84
3.4. Skutki „dopuszczenia esse”.....	85
3.4.1. Skomponowanie elementów bytowych.....	85
3.4.2. Rola subsystemencji w odróżnieniu istoty i istnienia.....	86
3.5. Subsystemencja w świetle traktatu „De ente et essentia”	88
3.6. Subsystemencja w „Summie Teologii”	93
3.6.1. Byty przygodne.....	94
3.6.2. Bóg	95
3.6.3. Ostateczne określenia i definicja subsystemencji.....	96
3.7. Subsystemencja w „De potentia”	97
3.8. Podsumowanie.....	98
4. Subsystemencja w porządku bytowania	99
4.1. Wprowadzenie.....	99
4.2. Sformułowanie definicji subsystemencji w „Summie”	99
4.3. Sformułowania definicji subsystemencji w „De potentia”	101
4.4. Sformułowanie definicji subsystemencji w „De ente et essentia”	101
4.5. Ogólne ujęcie roli subsystemencji.....	102
4.6. Podsumowanie.....	103
Bibliografia.....	104

MIROSLAW KACZOREK: TEORIA OSOBY W „SUMMA THEOLOGIAE” ŚW. TOMASZA Z

AKWINU.....	107
Wstęp.....	107
Część pierwsza: Metafizyczne uwarunkowania problemu osoby.....	109
1. Natura, substancja i osoba w pierwszych ujęciach	109
1.1. Osoba od strony natury (omówienie treści odpowiedzi na zarzut 4, q. 29, a. 1).....	109
1.2. W jaki sposób osoba jest wspólna poszczególnym osobom? (przedstawienie treści trzonu artykułu q. 30, a. 4)	113
1.3. Co wyróżnia substancję, a co osobę? (omówienie treści trzonu artykułu q. 29, a. 1)	116
2. Teoria substancji i teoria subsystemy w traktacie Tomasza	119
2.1. Osoba a substancja w znaczeniu rzeczy (omówienie treści trzonu artykułu q. 29, a. 2).....	119
2.2. O pewnych, teoriach subsystemy zawartych w traktacie.....	124
2.2.1. Platońska teoria subsystemy.....	125
2.2.2. Boejańska teoria subsystemy.....	125
2.2.3. Czy Tomasz akceptuje boejańską teorię subsystemy?.....	128
Część druga: Zagadnienie substancji jednostkowej oraz problem odrębności bytowej.....	131
1. Zagadnienie substancji jednostkowej.....	131
1.1. Co oznaczają terminy <i>singulare, particulare, individuum</i> (w poszukiwaniu Tomaszowej teorii bytu, cz. I).....	131
1.2. Co oznacza „substancja jednostkowa” w odniesieniu do Osoby Boskiej?.....	133
1.3. Inne możliwe wersje definicji osoby oraz o różnych polskich wariantach terminów <i>individuum, singulare, particulare</i>	136
2. Możliwość innego rozumienia substancji wobec nowych tekstów (q. 29, a. 4, corp.; ad. 3; a. 3, ad. 4)	138
2.1. Wprowadzenie w zagadnienie.....	138
2.2. Zagadnienie odrębności bytowej, cz. I (w poszukiwaniu Tomaszowej teorii bytu cd.).....	140
2.3. Zagadnienie odrębności bytowej, cz. II (problem przypadłości).....	141
2.4. Zagadnienie odrębności bytowej, cz. III.....	144
2.5. Nowa perspektywa zagadnienia odrębności bytowej przypadłości.....	148
Część trzecia: Zagadnienie natury w definicji osoby, metodologia problemu osoby oraz niektóre elementy teorii osoby ludzkiej	151
1. Problem natury i istoty, hipostazy i osoby.....	151
1.1. Problem natury w definicji Boecjusza	151
1.1.1. Analiza tekstu q. 29, a. 1, ad. 4.....	151

1.1.2. Natura osoby	153
1.1.3. Dalsze zagadnienia związane z problemem osoby.....	157
1.2. Czym się różni hipostaza i osoba od istoty? (analiza odpowiedzi na zarzut 3, q. 29, a.2).....	159
1.3. Podsumowanie rozdziału 1.....	164
1.3.1. Co to są zasady jednostkowe (<i>principia individualia</i>) i zasady gatunkowe (<i>principia speciei?</i>)	164
1.3.2. Na temat takich nazw jak: „Sokrates”, „ten człowiek”, „hipostaza” i „osoba”, „jakiś człowiek”, „człowiek”.....	165
1.3.3. Na temat znaczenia słowa <i>communis</i>	167
2. Teoria osoby u św. Tomasza, zawarta w traktacie O Trójcy świętej, w świetle dokonanych metodologicznych ustaleń.....	168
2.1. Teoria osoby a teoria bytu.....	168
2.2. Opis człowieka a opis osoby ludzkiej	171
2.2.1. Teoria subsystencji a teoria osoby na przykładzie definicji osoby ludzkiej.....	171
2.2.2. Czym się różni opis osoby ludzkiej od opisu człowieka.....	173
2.3. Krótko o duszy ludzkiej jako osobie.....	174
2.4. Jeszcze o pewnych filozoficznych uwarunkowaniach problemu osoby.....	175
Uwagi końcowe	177
Zakończenie.....	179
Wykaz literatury cytowanej.....	180

TADEUSZ KLIMSKI: OSOBA I RELACJE191

MIECZYŚLAW GOGACZ: OSOBA JAKO BYT JEDNOSTKOWY.....197

1. Usprawiedliwienie postępowania badawczego w identyfikowaniu osoby jako bytu jednostkowego.....	197
1.1. Postępowanie badawcze historyka metafizyki	197
1.2. Terminologia tematu.....	200
2. Identyfikacje osoby jako bytu jednostkowego	202
2.1. <i>Individuum</i> i <i>particulare</i> (byt jednostkowy i byt osobny).....	202
2.2. Terminologia problemu osoby i człowieka	206
3. Poznawcza heureka osoby.....	208

MIECZYŚLAW GOGACZ: SUBSISTENCE AND PERSON IN THE BASIC WRITINGS OF ST. THOMAS AQUINAS (summary) - translated by Mirosław Kaczorek.....213